శ్రీ రామచంద్రాయనమః

ఆర్య కథానిధి.

చతుర్థ భాగము.

వావిలికొలను సుబ్బరాయ
విరచితము.

తొమ్మిదవకూర్పు ౧౦౦౦ ప్రతులు.

గుంటూరు:
శ్రీ కైలాస ముద్రాక్షరశాలయందు [illegible]
ముద్రింపఁబడియె.

౧౯౨౦.

[వెల రు. 0-8-0

విజ్ఞాపన

ఆర్యమహాశయులారా!

శ్రీ ఆంధ్ర వాల్మీకి వావిలికొలను సుబ్బారావు (వాసుదాసు)గారు రచించిన గ్రంథముల ప్రభావమును గ్రొత్తగా మేము దెలుపవలసినది లేదు. శ్రీవారు పరమపదించిన పది పండ్రెండు సంవత్సరములుగా వారి గ్రంథముల ముద్రణ ప్రచారాదులు సక్రమ వ్యవస్థలో నుండినవి కావు. నేఁడు తిరిగి శ్రీ కోదండరామప్రభువు ననుమతితో శ్రీ కోదండరామ సేవక ధర్మసమాజము వారా కార్యమును బూనినారు. ఇది లాభమున కాశించి చేయుపని కాదు ఆ శ్రీ వాసుదాసవారి యాశయము, ఆర్యమత, నీతి ధర్మములు తెలుఁగువారిలోఁ బ్రచారమయి వా రుభయలోక సుఖములఁ బడయుటయే, ఆ యాశయము నెఱవేర్చుటయే యీ సంస్థకుఁ గర్తవ్యము. దీనివలన వచ్చు ద్రవ్యము శ్రీమదొంటిమిట్ట కోదండరామస్వామి కైంకర్యమునకును గ్రంథ పునర్ముద్రణమునకును మాత్రమే వినియోగపడఁ గలదు. తెనుఁగుసీమ వారీ కైంకర్యమునఁ దగిన సహాయ మొనరించెదరని విశ్వసించుచున్నాము.

దాసకుటి
అంగలకుదురు
12-11-1950

ఇట్లు విన్నవించు
పరమాత్మని వేంకటనారాయణదాసుఁడు,
అధ్యక్ష ప్రతినిధి,
శ్రీ కోదండరామ సేవక ధర్మ సమాజము.

గ్రంథములు దొరుకుచోటు:

శ్రీ కోదండరామ సేవక ధర్మసమాజము,
దాసకుటి–అంగలకుదురు పోష్టు, వయా తెనాలి.

దాతారం సర్వస పదామ్

ఆపదా మపహర్తారం

లోకాభిరామం శ్రీరామం

భూయో భూయో నమామ్యహమ్.

కం. నీపాదకమలసేవయు
నీపాదార్చకులతోడి నెయ్యమును నితాం
తాపార భూతదయయును
దాపసమందార నాకు దయసేయఁగదే.

శ్రీ రామచంద్రాయనమః

ఆర్య కథానిధి.

నాలుగవ భాగము.

౧. ఏ దానము మేలనిన నిదానమే మేలు.

గౌతముఁడని ప్రసిద్ధికెక్కిన యొకమునిగలఁడు. అతని భార్య అహల్య. చిరకారి యనువాఁడు వారల కడగొట్టు కొడుకు. అతని కేపని చెప్పినను చక్కఁగ ఆలోచించి నిదానముగ చేయునుగాని తొందరపడి చేయఁడు. అటులని నిష్కారణముగఁ గాని సోమరితనముచేతఁ గాని అతఁడు కాలహరణము చేయువాఁడు కాఁడు. ఆకారణముచే నతఁడు చిరకారి యని పిలువఁబడుచుండెను.

ఇట్లుండ నొకనాఁడు అహల్య యొకానొక చేయరాని పని చేయఁగా కోపించి మేలుగీళ్ళు విమర్శింపక గౌతముఁడు చిరకారిని పిలిచి దీనితల తెగగొట్టుమని అహల్యను జూపి యేదియో పనిమీఁద అరణ్యమునకుపోయెను.

అహల్యయును తాను జేసిన యకార్యమునకు దుఃఖము లజ్జ తన్ను బాధింప నెదురుగ నిలిచి "నాయనా! నీ తండ్రి యాజ్ఞ నీవు నెరవేర్పుము శిక్షచేత నేను పవిత్రురాల నయ్యె

దను. అపకీర్తి సంపాదించి అవమానపడి భూమిమీఁద బ్రతుకుటకంటె మరణము నొందుటే మేలు. తండ్రియాజ్ఞ నీవు నెఱవేర్చితివేని నాకు మేలుచేసినవాఁడ వగుదువు" అనెను. చిరకారియుఁ దండ్రియాజ్ఞ నెఱవేర్ప చేతఁ గత్తినెత్తుకొని యిట్లు లాలోచించెను. అయ్యో! నా తండ్రి నాకెట్టికార్యము చేయ విధించెను. తండ్రియాజ్ఞను నే నెట్లుచేయుదును? కన్నతల్లిని వధించి యధర్మ మను సముద్రమున నెట్లు మునుఁగకుందును.

పితృవాక్య పరిపాలనము పరమధర్మమే అయినను మాతృరక్షణము సమస్తజీవులకు స్వధర్మముకదా. పుత్రత్వము అస్వతంత్రము. స్త్రీవధయే మహాపాతకమన నిఁక మాతృవధను చేసినవాఁ డెట్లు ఉభయలోకముల సుఖింపఁగలఁడు? తండ్రిమాటచొప్పున నడవనివాఁడు మాత్ర మెట్లు ప్రతిష్ఠ కాంచగలఁడు? తల్లిదండ్రు లిరువురిపట్ల సమముగ ప్రవర్తింపవలసిన పుత్రుఁడందు నొకరికి కీడుచేసి యెట్లు ధర్మము నతిక్రమింపకుండఁ గలడు? స్వశీలము, చారిత్రము, గోత్రము, కులము వృద్ధిపఱుపఁగోరి తానేకదా తన భార్యయందు మరల జన్మించును. జాతకర్మమందును సమావర్తనమందును తండ్రి వచించు వాక్యములు తండ్రి గౌరవమును స్థిరీకరించుచున్నవికదా. పోషణముచేతను, విద్య నేర్పుట చేతను, తండ్రియే గురువులందు శ్రేష్ఠుఁడనియుఁ దద్వాక్యపరిపాలనంబు పరమ ధర్మమనియు వేదములు వచించుచున్నవి. పుత్రుఁడు తండ్రికి ప్రీతిమాత్రమే కలిగించును. తండ్రి పుత్రు

నకు సర్వము నై యున్నవాఁడు. శరీరము మొదలుకొని సమస్తము పుత్రునకు తండ్రి యిచ్చినవే కదా కావున లేశమైన నట్టిట్టాడక తండ్రియాజ్ఞ నొనర్పఁ దగు. అట్లొనర్చువాఁడు సర్వపాప విముక్తుఁ డగును. భూమిపై శిశువు జన్మింపక ముందు దాని మేలునకై సీమంతోన్నయనాదు లొనర్చువాఁడు తండ్రియే కదా. భూమిపై జన్మించిన యనంతరము ఆహారాదులును, భోగ్య పదార్థములును, విద్యయు, జ్ఞాన విజ్ఞానము లొసఁగువాఁడు తండ్రియే కదా. తండ్రియే ధర్మము, తండ్రియే స్వర్గము, తండ్రియే పరమతపము. తండ్రి సంతోషించిన సమస్త దేవతలు సంతోషింతురు. జనకువాక్యంబులన్నియు దీవనలై పుత్రునికి మేలు చేయుచుండును. కావుననే కదా ప్రతిదినము నుదయమున తండ్రికి నమస్కరించి దీవనలు పొందుమని వేదములు ఘోషించుచున్నవి. తొడిమె పుష్పమును, చెట్టు ఫలమును విడుచుట కలదుగాని ఎట్టి కష్టదశయందును తండ్రి పుత్రుని విడువఁడు. ఎచ్చటనో తప్ప తండ్రిపై ద్వేషించువాఁ డా తండ్రికి జనించువాఁడు కాఁడు. ఇన్ని కారణములచే తండ్రి గౌరవింప నర్హుఁడు కావున తండ్రియాజ్ఞ నెఱవేర్తునా యనఁ దల్లిమాత్రము తండ్రికంటె నేమిట తక్కువ? అగ్నికి అరణివలె నా పుట్టువునకుఁ దల్లియే కదా కారణము. అన్ని యార్తులకు నిర్వృతి తల్లియే కదా. తల్లి కలవాఁడే దిక్కు గలవాఁడు. తల్లి లేనివాఁడు దిక్కు లేనివాఁడు. ఎంతటి దరిద్రుఁడైనను అమ్మా యని పిలుచుచు నింటిలోనికి వచ్చువాఁడు దుఃఖితుడు కాఁడు. వాడు ముదుకయైనను ముదుక

గాఁడు. పుత్రపౌత్రవంతుఁ డైనను నూఱుసంవత్సరముల ప్రాయము గలవాఁడైనను తల్లిగలవాఁడు రెండేండ్ల బాలుఁడే. సమర్థుఁడైనను అసమర్థుఁడైనను కృశుఁడైనను కానున్నను పుత్రుని రక్షించునది తల్లియే. తల్లినిమించిన పోషకులు లోకంబున లేరు. ఎప్పుడు తల్లి మరణించునో అప్పుడే పురుషుఁడు వృద్ధుఁడు, దుఃఖితుఁడునగును. అప్పుడే వానికి సర్వప్రపంచముశూన్యము. తల్లికంటె నిలువ నీడగాని గతిగాని రక్షణముగాని ప్రియ పదార్థముగాని లోకంబున లేదు. గర్భమున ధరించుటఁజేసి ధాత్రి యనియు, జననము కలిగించుటచేసి జనని అనియు, అంగము వర్ధిల్లఁ జేయుటఁజేసి అంబ యనియు, వీరుఁడగు పుత్రుఁ గాంచుటఁ జేసి వీరసువు అనియు, శిశువునకు శుశ్రూషచేయుట శుశ్రువనియుఁ దల్లికి నామంబులు. తల్లియన తన మఱియొక దేహమేకదా. ఏమె కరుణచే తాను వీధి పెంటలోని పెంట గాకున్నాఁడో అట్టి తల్లికి అప్రియము చేయువాఁ డెట్టివాఁడు' దంపతు లిరువురును మనకు పుట్టెడు బిడ్డఁడు సుందరుఁడుగా నుండవలెను, అని కోరువారేకాని అందు తల్లికోరికయె ఫలవంత మగును. నేను చెడుకోరికలు గలదాన నగుదునేని నా గర్భమున శిశువు దురాలోచనము కలవాఁడగును. నేను దుష్ట పదార్థము తింటినేని నా శిశువునకు దేహారోగ్యము చెడును. నేను గుడిప్రక్కఁ బరుండితినేని శిశువునకు రాపిడిచే నంగ వైకల్యము గలుగును. నేను బీభత్సపుఁ బదార్థము చూచిన బిడ్డనికి హానికలుగును. అని యడుగడుగునకు తన లోపము వలన బిడ్డ కేమగునో యని గట్టిగ నడచుటకును జంకునది

తల్లిగాక మఱియెవరు ? గర్భధారణము నిశ్చయమైనది మొదలు తన కత్యంత ప్రియమైన పతి సాంగత్యమును వదలి భిన్నశయ్యఁ బరుండునది తల్లిగాక మఱెవ్వరు ? పుత్రుఁ డుద యించిన పిమ్మట వానికి నీతిమతి కులహీనయగు దానిచే స్తన్య మిప్పించిన యెడల దాని గుణములు బుద్ధి పట్టువడునని యెఱిచి తనకుఁ బ్రియతరమైన యౌవన సౌందర్యము దగ్గుట కును జంకక తన ఱొమ్ముల మీఁదనే పెంచునది తల్లిగాక మఱియెవరు ? తన తనయుని కులగోత్రములను దండ్రికి తల్లికి మాత్రమే తెలియును. కావుననే కదా సన్న్యాసికిఁ దండ్రి వందనీయుఁడు కాకున్నను తల్లి వందనీయ యగుచున్నది. ప్రమాణపూర్వకముగ గ్రహించిన తన తల్లినివిడిచి పరస్త్రీ సాంగత్యము చేసెనేని తండ్రి తండ్రియను గౌరవమునకు దగిన వాఁడుకాఁడు. అట్టివానిమాట పుత్రుఁడు పాటింపఁ బని లేదు. పురుషుఁడు భార్యను భరించుటచే భర్తయు, పాలించుటచే బతియు నగుచున్నాఁడు. ఈ గుణములను వదలినవాఁడు భర్తయును గాఁడు, పతియును గాఁడు. ఆ గౌరవము వాని నంటదు. ఎప్పటికిని అపరాధులు పురుషులేకాని స్త్రీలుగారు. పురుషుల వివేక హీనతచేతనే స్త్రీలు సాపరాధు లగు చున్నారు. పాపకార్యము చేయువాఁడును, చేయించు వాఁడును, ప్రేరకుఁడు నగుటచేత సమస్తదోషములు పురుషు లను బాధించునేకాని స్త్రీలను బాధింపవు. అబలులగుట చేతను, వారింప సాధ్యపడువా రగుటచేతను, పురుషుల వశ మున నుండువా రగుటచేతను, స్త్రీల నేదోషము లంటవు.

స్వభావ దుర్బలులనియు, ప్రార్థనా సులభలనియు నెఱిఁగి వారిని వంచించి యకార్యములకు లోపఱుచు పురుషులే సర్వదా పాపులుగాని స్త్రీలుగారు. పుత్రులవలన తల్లి కేమి సుఖమో నే నూహింపఁ జాలను. గర్భము నిలిచినది మొదలు వేవిళ్ళు లోనగు సంకటములచే బాధపడును. ప్రాణగొడ్డమైన ప్రసూతికష్టము చెప్పనలవిగాదు. తదనంతరమైనను సుఖమా యన నదియును లేదు. శిశువులకై నిద్రయు ఆహారము వదలి మనస్సు నెమ్మదిలేక వారి కేవేళకు నేమివచ్చునో యని భయపడుచు వారు నవ్వినఁ దాను నవ్వుచు వారిమోము వాడిన తా మేడ్చుచు తమ నోటికైన వారికిపెట్టి తమకడుపు కట్టియైన వారికిచ్చి తా మేది భుజింపరానిది భుజించిన శిశువు నకు రోగము వచ్చునోయని భయపడుచు రక్షించు తల్లి ఋణం బెన్నఁడు తీర్చుకొనఁ గలఁడు? భగవంతుఁడును శిశు రక్షణభారము తల్లియం దుంచినవాఁడే గాని తండ్రియం దుంచినవాఁడు గాఁడు. గర్భము భరించు భారము తల్లియందే కదా భగవంతుఁ డుంచెను. నేలమీఁదఁ బడి కావుకావని యేడ్చు శిశువున కాహారము తల్లియందేగదా భగవంతుఁడు కల్పించెను. చంపుమని తండ్రి నా కాజ్ఞాపించిన దెవరిని? స్త్రీని. ఆ స్త్రీ యెవతె? నా తల్లి. అట్లు స్త్రీయు. తల్లియు, దండ్రికంటె గౌరవంబున నధికురాలు నగుదాని నేను తండ్రి మాటవిని యెట్లు హింసింతును? పశువులుకూడ తమ తల్లిని బరులనుండి రక్షించుచుండ మనుష్యుడనై నే నెట్లు మాతృ వధ మొనర్తును? దేవతాసమూహమే తండ్రియనియు తండ్రి

సంతసించిన దేవతలందఱు సంతసింతురనియుఁ జెప్పుదురు. తల్లియో, మర్త్యులయు అమర్త్యులయు సమూహముకదా? తల్లి సంతసించిన దేవతలు మనుష్యులుకూడ సంతసింతురు. అని దీర్ఘకాల మాలోచించుచు తల్లియెదుట నిలువఁబడి యుండెను.

చిరకారి యివ్విధముగ నాలోచించుచుండ నడవికి పోయిన గౌతముఁడు కోపము చల్లార శాంతము వహించి యిట్లు లాలోచించెను. ఆహా! తొందరపడి నే నెంతటి పాప మున కొడిగట్టితిని. కార్యాకార్యములు చక్కఁగ విమర్శింప నైతిని.

స్త్రీయును అందు భార్యయునై సుఖాసుఖములు పంచుకొనుటచే వాసితయునై భర్తవ్యయగు నిల్లాలిని చంప నుద్యమించితిని. ఇంతకన్న ఘోరపాతక మింకెద్ది కలదు? దీనినుండి విడివడుటెట్లు? ఇంతకు చిరకారి తనకు చెప్పినపని చేసియుండునేమో? చిరకారి యనుపేరు సార్థకముగా నీ విష యమున వర్తించిన నే నెంత ధన్యుఁడ నగుదును. చిరకారీ! నీ వీ సమయంబున చిరకారివై నిన్ను, నన్ను, నీ తల్లిని రక్షిం పుమా అని యనుకొనుచు శీఘ్రముగ నింటికి వచ్చి చేతఁ గత్తిని గొని తల్లియెదుట నిలువంబడియుండు కొడుకును జూచెను. చిరకారియు తత్క్షణము కత్తిని నేలపై జాఱవైచి తండ్రి పాదములపైఁ బడి యనుగ్రహింపుమా యని వేఁడు కొనెను. దుఃఖతప్తుఁడై వేఁడుకొను పుత్రుని, లజ్జచే నిరా కారయై నిలఁబడిన భార్యనుజూచి సంతసించి పుత్రుని కౌఁగ లించుకొని యిట్లనియె. చిరకారీ! నీ చిరకారితనమువలన

నన్ను ఘోరపాపమునుండియు, దీర్ఘశోకము నుండియుఁ దప్పించితివి. చిరకారీ! నీవు చిరంజీవివగుము. అని దీవించి భార్య చేసిన దోషమునకై యామెను శపించెను.

కం. చిరముగ మిత్రునిఁ గూర్పుము;
చిరముగ యోజించి విడువు చేసెడిపనులన్;
చిరముగ సాగును స్నేహము
చిర మాలోచించి పిదపఁ జేసినయేనిన్.

కం. చిరముగ నాలోచింపక
సరిగా దప్రియము కిల్బిషద్రోహరుషా
గురుదర్ప రాగములకుం
బరవశుఁడయి యాచరింపఁ బరులకు నెపుడున్.

కం. హితులకు భృత్యులకును స్త్రీ
తతికిని బాంధవులకుఁ గీడు తలఁచెడిపట్లన్
మతిమంతులుఁ చిరకారిత
స్తుతియింతురు వ్యక్తపడని దోషములందున్.

౨. ప్రీతితో నిచ్చినది పిడికెఁడే చాలు.

ధర్మరాజు కౌరవరాజ్యమునకు పట్టాభిషిక్తుఁడై నపిమ్మట బంధువులఁ జంపిన పాపము తొలఁగించుకొన నశ్వమేధయాగ మొనర్చెను. దానియందుఁ జేయవలసిన షోడశమహాదానములు లోనైనవి యథావిధి యే లోపము లేకుండున ట్లొనర్చెను. యజ్ఞము ముగియవచ్చిన దినమున నొకముంగిస సభామధ్యమున నిలిచి యందరు వినుచుండ నిట్లనెను. ధర్మరాజా! సభాసదులారా! నా వాక్యమును గోపింపక యాలకింపుఁడు. నేను సత్యము పలుకుచున్నాను. ఈ యాగమున నీ పాండవాగ్రజుం డొసర్చిన దానము సక్తుప్రస్థుఁ డొనర్చిన దానములోని రేణువునకును సరిపోలదు. అనిన ఆ వాక్యములు విని సభ్యులు "ఓ నకులమా! యీరాజు చేసిన దానమునం దే లోపము గంటివి? సక్తుప్రస్థుఁ డెవఁడు? అతఁడు చేసిన దానమునం దేమి విశేషము? చెప్పుము. కారణము చెప్పక గొప్పవారినిగాని గొప్ప కార్యములనుగాని దూషింపరాదుగదా" అనిన ముంగిస అటులైన సక్తుప్రస్థు చరిత్రమును అతని దానము మహిమయుఁ జెప్పెద వినుఁడు. మహాపురుషులు చేసిన కార్యములందు దోషము లారోపించి ప్రసిద్ధికి రాఁదలఁచిన పురోభాగిని నేనుగాను" అని యిట్లు చెప్పఁ దొడఁగె.

కొంతకాలముక్రింద కురుక్షేత్రమందు సక్తుప్రస్థుఁడను నొక బ్రాహ్మణుఁడును అతని భార్యయుఁ గొడుకును కోడలును వసించుచుండిరి. అన్నిటిలోను యాచన కడునీచము. యాచన

గార్హపస్థాశ్రమ మొనర్చును. స్నేహితులను బంధువులను చిన్న చూపున చూడఁజేయును. ఇంతయేల? యాచనకంటె లఘు పదార్థము మఱియొకటి లేదు. యాచకున కందఱు కనబడు చుందురుగాని అతఁడుమాత్ర మెకరికిని గానరాడు. సమీపిం చిన తన్నేమి యాచించునో యని గాలియు దూరమందు తొలఁగిపోవుచుండును,

కం. తల యెత్తి చూడ వెఱతురు
వెలవెలనై మాఱుపలుక వెఱతురు భీతిన్
జలియించి పఱతు రిస్సీ!
కొలపగతురు కారె యాచకులు లోభులకున్.

దాతలనే యాచింతమా యనిన

ఉ. దాతలు దాతలంచ్రదది యతథ్యము, లోకమునందు లేఁడుపో
దాత, యతండు గల్గినను దాతృతఁదా సకలార్థులందు నే
లా తులతూగకుండు? నచలస్థితి నింతదలంచి యే నహో
దాతఋణానుబంధము గదా యని చిత్తమునం దలంచెదన్.

అని యాలోచించి యుత్తమ విప్రునకు పరిగ్రహము నిషిద్ధమనుట స్మరించి తిరిపెమెత్తక కోసివిడిచిన చేలలోను మడులలోను పడియుండు గింజలను గడ్డిగింజలను పావురము వలె నొక్కొక్కటి యేఱియు, చెట్లనుండి రాలిన ఫలముల సేకరించియుఁ దెచ్చి వానిని పాకముచేయించి భగవంతునకు నివేదించి దినమునం దాఱవభాగము వేళఁ దక్కిన మువ్వుర తోడ భుజించుచుఁ గాలము గడుపుచుండును. ఇట్లుండ పెద్ద

వఱపువచ్చెను. వానచినుకు భూమిమీఁదఁ బడదయ్యెను. కారుచిచ్చులు ప్రబలి యడవుల దహించెను. తోమిన రాగి చెంబులవలె కొండలు కనువట్టుచుండెను. దోకిస పెట్టినట్లు పొలము లుండుటచే మేయఁబోయిన పశువులు రెండుజాములకే యిల్లుచేరుచుండెను. నీటికై పోయినవారు మూఁడు జాములైనను గృహములు చేరకుండిరి. ఇట్టి దుర్భిక్ష సమయమున వారికి కొన్ని దినములవఱకు కందమూలములుగాని కాయగసులుగాని ధాన్యపు గింజలుగాని యేవియు దొరకలేదు. కొన్నిదినముల నందఱు నుపవాసముండిరి. అందరు కొంచెము కొంచెముగఁ జేర్పగా గొన్నాళ్ళకు ఒక కుంచెడయ్యెను. ఈ దినమైన కడుపుచిచ్చు కొంచెమైన నార్తమసి దానిని పిండిగొట్టి భగవంతునకు నివేదించి నలుగురు నాలుగు తూనికలుగఁ బంచుకొని ఆఱవభాగమువేళ విస్తళ్ళలో నుంచి భుజింపఁబోవు సమయమున వెన్నంటు డొక్కలతో, దివ్వెదీసిన గూళ్ళవంటి కన్నులతో, నెంచఁగూడిన బఱ్ఱెముకలతో, నొండొంటి ముద్దిడ నుంకించు లోదవడలతో నొక యతిథి వృద్ధబ్రాహ్మణుఁడు "అయ్యా! ఆఁకలి యగుచున్నది. ప్రాణములు పోవునట్లున్నవి. చెవులు గడియలు పడినవి. కొంచెమాహారమిచ్చెదరా" యని వచ్చెను. ఆయనను వెంటనే గారవించి యర్ఘ్యపాద్యములిచ్చి సక్తుప్రస్థుఁడు తన మానెఁడు పిండిని సంతోషముతో ఆయన కిచ్చెను. దానితో ఆయనకు ఆఁకలి సమయలేదు. అది తెలిసికొన్న సక్తుప్రస్థుఁడు "అయ్యో! బ్రాహ్మణునకు కొఱకడుపునకు పెట్టవలసి వచ్చెనుగదా!' ఈ

జన్మమేల కాల్పనా? ఏమిచేయుదును." అని యాలోచించుచు తలవ్రాల్చి యుండెను. అతిథియాఁకలియుఁ బెనిమిటి చింతయు నుపలక్షించి యతనిభార్య తనపాలి పిండిని భర్తముందరనుంచి దీనిని అతిథికిండని వేఁడుకొనెను. సక్తుప్రస్థుఁ డదిచూచి భార్యతో నిట్లనియె.

లోకములో పశువులు పక్షులుకూడ తమకు దొరికిన యాహారమును దాము తినక భార్యలకు బిడ్డలకు నిచ్చుచుండును. అది జీవి స్వభావము. తన కున్నను లేకున్నను తన్నాశ్రయించి యుండువారిని బోషింపవలసినది గృహస్థు విధి. న్యాయమిట్లుండ నేను నీభాగము నెట్లు గ్రహింతును? నీవు అబలవు. ఎక్కువ దేహకష్టము చేయుదానవు. కావున నీకు నాకంటె నెక్కువ యాహార మియ్యవలసి యుండఁగా నటులిచ్చుటకు లేకపోయెఁగదా యని నేను పరితపించుచుండ నీపాలి పిండియు నాకిచ్చిన నా మనస్సునం దెట్లుండునో నీ వూహింపవలదా? నా యాఁకలికంటె నీ యాఁకలి గొప్పదనియు నాకంటె మిక్కిలి డస్సియున్నదానవనియు నే నెఱుఁగుదు. లేకలేక యెన్నాళ్ళకో ఆహారము దొరక దానిని నీవు దానముచేసిన బ్రతుకు తెరువేది? నీబాగేగదా నాబాగు, నీవు బాగుండినఁ గదా నాకు అన్ని వ్రతములు తపములు జపములు సాగును. భార్యయేకదా భర్తకు ఆహార మిడి యతని పోషింపవలసినది. భర్తను దయతో గారవించునది భార్యయేకదా? "లేబరముగాదె యిల్లాలు లేనిబ్రదుకు" అన్నట్లు భార్యలేని వానిబ్రదుకు శూన్యమేకదా. భార్యలేని

వాఁ డన్నివిధముల పరాధీనుఁడేకదా. భార్యవలననే కదా పురుషుఁడు ధర్మము అర్థము కామము సాధింపఁ గలిగి యుండును. భార్యవలననేకదా పురుషుఁడు తన్నుఁ దన పూర్వులను నరకమునుండి తప్పించు సంతానము గలవాఁ డగుచున్నాఁడు. అట్టి భార్యను రక్షింపనివానికి నిహముగాని పరముగాని గలదా?" భార్యవలన సమస్త సౌఖ్యములు పడయుచు ఆమెను సుఖముగ రక్షింపక యుపేక్షించువాఁడు మనుష్యుఁడగునా? యనెను.

ఆ పలుకులువిని భార్య యిట్లనియె. ప్రాణేశ్వరా! మీరు చెప్పినది నేను కాదననుగాని మఱి యించుక నావిన్నప మాలకింపఁ గోరెదను. సతిని పాలించువాఁడు కావున పురుషుఁడు పతియయ్యె. భరించువాఁడు కావున భర్తయయ్యె. అట్టి పతిని విడిచి పత్ని ధర్మార్థకామము లెట్లు సంపాదింపఁ గలదు? భర్త లేకుండిన భార్యగతియేమి? పతి బాగుండిననే భార్యకు అన్నివిధముల బాగు. కావున మగనిని చక్కఁగ విచారించుటే భార్యకు ప్రథమ కర్తవ్యము. భార్యకు భర్త కన్న దైవములేదు కావున దేవతా నివేదనముగాక ముందు భుజించుట యెట్లు దూష్యమో యట్లే భర్త భుజించుటకు ముందు సతి భుజించుటయు దూష్యము. కావున మీరు భుజింపకుండిన నేనుమాత్రము భుజింతునని తలఁచితిరా? మీరుపవాసములచే శుష్కించియు మీ భాగము నతిథికీయఁగా నేనుమాత్ర మీయరాదా నాకు బతివై భర్తవై యెన్నివిధములనో యుపకారము చేయుచుండ నావలన మీరు పిడికెఁడు

పిండి గ్రహింపరాదా? భార్య యెప్పటికి భర్తకు సహధర్మ చారిణియై యుండవలయును. మీ రేధర్మమందు వర్తింతురో ఆ ధర్మమందు వర్తింపవలసినది నాకును విధి. ఇందు నాకు స్వాతంత్ర్యము లేదు. న న్నాధర్మమందుఁ బ్రవర్తింపఁ జేయ నీయకుండుట మీకును ధర్మము గాదు" అనిన సక్తుప్రస్థుఁ డామె భాగము పిండిని అతిథి కిచ్చెను గాని దానిచేతను ఆయన యాఁకలి యణఁగలేదు. అది యెఱిఁగి కుమారుఁడు తనభాగము పిండి తెచ్చి తండ్రిముందిడి యతిథికిమ్మని వేఁడు కొనెను. దానినిజూచి తండ్రి కొడుకున కిట్లనియె.

"పుత్రకా! నీకు నూఱుసంవత్సరముల ప్రాయమైనను నీవు నాకు పసిపిల్లవాఁడవే. బిడ్డలను రక్షింపవలసిన విధి తల్లి దండ్రులది. తమకు లేకుండినను తల్లితండ్రులు బిడ్డలకు ఆహారము కల్పింపవలయును. బిడ్డలసంతోషమే తల్లిదండ్రుల సంతోషము. బిడ్డలు దుఃఖింపఁగాఁ తల్లిదండ్రులు సుఖింపరు. నీవు బాగుండిననే మా బాగు. నీవలననే మేము ఊర్ధ్వలోకములను పొందవలసినవారము. నీవలననే మేమిందును సుఖింపవలసినవారము. ఎన్నిదినములకో నీ కింత యాహార మీయఁ గలిగితిని. మరల నీకిఁక నెన్నాళ్ళకు ఆహార మీయఁగలనో తెలియదు. ఈ కొంచెము నీకు లేకుండఁ జేసిన నీవు ప్రాణ మెట్లు భరింతువు? మేము ముసలివారము. ఆఁకలిని సహింపఁ గలము. బాలుర కాఁకలి మెండు. సహింపలేరు. బాలుర నోటి కడిని దీయు తల్లిదండ్రులు రాక్షసులుగాని మనుష్యులుగారు. ఆఁకలి కోపక నే నొకవేళ నీ కన్నులయెదుట మరణించినను

వ్యసనములేదు. నాయనా! తలఁదడుపు కోడలు నీళ్ళువిడుచు కొడుకు కావలయునని తల్లిదండ్రులు దైవములను బ్రార్థించు చుందురు. మీరిరువురు క్షేమముగ నుండుటే మాకు పదివేలు కావున నీయాహారము నీవు భుజింపుము” అనిన కొడు కిట్లనియె.

“తండ్రీ! మీరిటులనరాదు. బాలురకు యుక్తవయస్సు వచ్చువఱకు వారిని తల్లిదండ్రులు భరింపవలయు ననుట న్యాయ్యమే కాని శక్తియుండినను లేకుండినను కలకాలము భరింపవలయు ననుట ధర్మ్యముకాదు. యుక్తవయస్సు వచ్చి నది మొదలు కుమారుఁడు తల్లిదండ్రులను తప్పక భరింపవల యును. అట్లు భరింపని కృతఘ్నుఁడు పితృద్రోహి, యుభయ లోక భ్రష్టుఁడై రౌరవాది నరకముల పాలగును. తల్లిదండ్రులు బిడ్డలను ప్రతిఫల మపేక్షింపక పోషింతురు. అట్టివారిని మరల భరించుట తనవిధి తానుచేసి ఋణవిముక్తుఁ డగుటకే కాని వారి నుద్ధరింపఁ గాదు. వృద్ధులుగ నుండు మీ రుపవా సము చేయ నేనా భుజింతును? చేతికెదిగిన కొడుకు కోడలు ప్రాప్తించిన పిమ్మట కుటుంబరక్షణ విచారణ భారమంతయు వారియందున్నది. అతిథి నభ్యాగతిని గౌరవింపవలసినవారు వారే. వారికిఁ దెలియని విషయము చెప్పుచు వారిచే సత్క రింపఁబడుచుఁ బుణ్యకార్యము లొనర్చుచు తల్లిదండ్రులు భగ వంతుని ధ్యానించుచు సుఖముగ కాలము గడుపుచుండ వల యును. అట్టి భారము నాయందుండ ముందు నాహార మీ యతిథికీయవలసి యుండఁగ మీరిచ్చుచుండ నూరక చూచు

చుంటిని. ఆ పాపమునుండి నే నెట్లు విముక్తుడనో తెలియదు. ఈ బ్రాహ్మణుఁ డరకడుపుతో లేచిపోయెనేని నీ వా దుఃఖముతోనే మరణింతువు నేను నీ మృతికి కారణమగుదును గదా. ఈ పితృద్రోహ మహాపాతకము నేను దప్పించుకొను టెట్లు? తండ్రియే కదా కొడుకు. కొడుకు తండ్రిసొత్తయినప్పుడు కొడుకుసొత్తు తండ్రిదికదా ? కావున దీనిని నీ సొత్తుగనే గ్రహించి యీ యతిథి కిడుము" అనిన దానిని గ్రహించి యతిథి కిచ్చెను గాని దానిచేతను ఆయన సంతుష్టుఁడు కాఁడయ్యె. అదిచూచి కోడలు తన భాగము మామగారి ముందటనుంచి నాయం దనుగ్రహించి దీనిని అతిథి కీయుఁడని వేడుకొనెను. అప్పుడు సక్తుప్రస్థుఁ డామెతో నిట్లనియె.

"పుత్రీ! నీవిట్లు చేయ సాహసింపరాదు. నీవు బాలికవు. ఆఁకలిదప్పుల కోర్వఁజాలవు. అదియునుగాక మాకందఱ కుప చరించుటచేతను, గృహకృత్యములనెల్ల నిర్వహించుటచేతను నీకు కాయకష్టము మెండు. న్యాయ్యముగ విచారించిన మా కందఱకన్న నీకు ఎక్కువ యాహారమిచ్చి నిన్ను చక్కఁగ పోషింపవలయును. నా దారిద్ర్యదేవత నాకట్టి పుణ్యము కలిగింపకున్నది. ఆహారము కొంచెమగుటచే నీకు ఆకలివలన కన్నులలో ప్రాణములున్నవి. మూర్ఛపోవుదానివలె నున్న దానవు. నీవు బాగుండిననే మే మందఱము బాగుండువారము. నీవలననే మావంశము వృద్ధికావలసి యున్నది. నీవలననే మాకు కీర్తిప్రతిష్ఠలు రావలసియున్నది. మగఁడెంత సమర్థుఁ డైనను మగువ గుణవతి కాదేని వాఁ డుభయలోక భ్రష్టుఁ

డగును. అంతటి భారమును వహించు కోడలిని చక్కఁగఁ బోషింపని పెద్దలు శ్రద్దలుకాని వేలుగాఁరు. ఏ యింట కోడలు ఆహారము లేక దుఃఖించునో యాయిల్లు శీఘ్రకాలమందే నిర్మూలమగును. నిష్కారణముగఁ దర్జనభర్జనాదులచే కోడలి కంట నీరు గారఁజేయు వానియింట జ్యేష్ఠాదేవి తాండవ మాడుచుండును. కావున నీయాహారము నీకు లేకుండ జేయుట నాకు నీతిగాదు. నీకుఁగల శ్రద్ధాభక్తులు నే నెఱుఁగనివాఁడఁ గాను. నీ యాహారము నీవు భుజింపుము" అనిన ఆ బాలిక యిట్లనియె.

"తండ్రీ! నేను పుట్టినింటనున్నప్పుడు నాతల్లి పుత్రీ! భగవంతుఁడు మనకీ కరణకళేబరమును తరణ సాధనముగా ననుగ్రహించి యున్నాఁడు. గాని యాత్మైకభోగార్థమునకుఁ గాదు. కావున నీ సమయమును సద్వినియోగ పరుపుము. నీగురువుల సుఖదుఃఖము లే నీ సుఖదుఃఖములని భావింపుము. వారినివిడిచి సుఖమునకై యాశపడకుము. వారిమార్గము నే యనుసరింపుము" అని బోధించెను. మీరు నా గురువునకు గురువులు. దైవమునకు దైవము. నా దేహము ప్రాణము గురుపూజార్థమే కాని ఆత్మసుఖార్థము గాదు. ఇది నా నిశ్చయము. మీ మార్గము నా కనుసరణీయము కావున నా శుశ్రూష మీ రంగీకరించుటచే నాకు పుణ్యలాభము కలిగించినవా రగుదురు దాని నిరాకరించితిరా నాకు రాగలపుణ్యమునకు విఘ్నము గలిగించినవారగుదురు. అట్లుచేయుట నాయందుఁ బ్రీతిగల మీకుధర్మమా?" ఆమాటలువిని సత్పురుషుఁడు "అమ్మా! నీవు

చెప్పినది సత్యము. నీకు రాఁగల పుణ్యమునకు నే నడ్డపడ రాదు. నిన్ను వంచించుట నాకు ధర్మముగాదు" అని యామె భాగము పిండి యతిథికిచ్చెను. దాని నారగించి యా బ్రాహ్మణుఁడు మిగుల సంతోషించి యిట్లనెను. "ఓయి బ్రాహ్మణా! మీరు నలువురు మిక్కిలి సంతోషముతోను భక్తిశ్రద్ధలతోను ఇచ్చిన యాహారముచే మిక్కిలి తుష్టుఁడనైతిని. నేను మీ మనస్సులు పరిశోధింపవచ్చిన ధర్మదేవతను. ధర్మరక్షణమందు శరీరపోషణము ముఖ్యము. దేహాభిమానము వదలుట దుష్కరము అట్టు లుండియు మీరు దేహము నొకపోకకైనఁ గైకొనక ధర్మమే ప్రధానముగఁ గొని పర ప్రాణరక్షణమునకై మీరు నలువురు ప్రాణములు విడుచుటకై సిద్ధపడితిరి. ధనము సంపాదించుట సుకరముగాని పాత్ర మెఱిఁగియిచ్చుట శ్రేష్ఠము. కాల మెఱిగి యిచ్చుట శ్రేష్ఠతరము. భక్తితోనిచ్చుట శ్రేష్ఠతమము. దానమిచ్చుటయందు శ్రద్ధాభక్తులు ప్రధానములు. వేయిగలవాఁడు నూఱిచ్చుటయు, నూఱు గలవాఁడు పదిచ్చుటయు, దరిద్రుడు దోసెఁడునీళ్ళు శ్రద్ధతో దానముచేయుటయు సమానములు. కావున న్యాయార్జితము కొంచెమైనను దానముచేసినఁ గలుగు ఫలము యజ్ఞాదు లెన్నిచేసినను గలుగదు. మీపుణ్యముచే మీరు బ్రహ్మలోకము నార్జించితిరి. అదిగో బ్రహ్మలోకమునుండి విమానము వచ్చుచున్నది. మీపై దేవతలు పుష్పవృష్టి గురియించుచున్నారు. మీరు నలువురు బ్రహ్మలోకమునకు పొండు" అని తన స్వరూపము వారికిఁ గనఁబఱిచి యదృశ్యుఁ డయ్యెను. వారును బ్రహ్మలోకమునకుఁ

బోయిరి. ఆ సక్తు ప్రస్థుఁడు బ్రాహ్మణునిచేత విడిచిన నీటి బురదలో పొరలాడుటచేతను, ఆ పేలపిండి వాసనచేతను నా శిరస్సు బంగారమయ్యెను. తక్కిన దేహ మెందైన నటులే యగునాయని యొదటెందఱో బ్రాహ్మణులు తపస్సుచేయు చోటికిని రాజులు యజ్ఞముచేయు చోటికిని బోయితినిగాని నాకోరిక ఫలింపలేదు. ధర్మరాజుచేయు యాగమునందైనఁ గాకుండునాయని కొండంత యాశతో వచ్చితిని. ఇక్కడకూడ నాకోరిక నెరవేఱలేదు అని ముంగిస వెడలిపోయెను.

తే. దానమునయందు భక్తిప్రధాన మగును
శ్రద్ధతోడుత నిచ్చునేన్ శక్తికొలఁది
పిడికెఁడైనను, నది పదివేలు సుమ్ము
ప్రీతిలే కిడు నీవులు వితలు వితలు.

---

3. నాడీజంఘుని చరిత్రము.

భరతఖండమున మధ్యరాష్ట్రమున గౌతముఁడను నొక బ్రాహ్మణుఁ డుండెను. వాని తల్లిదండ్రులు విద్యయు, ఆచారము, జ్ఞానము కలవారైనను గౌతముఁడు దుండగీఁడై వేదము లభ్యసింపక తుచ్ఛుల సహవాసముచేసి స్వేచ్ఛగాఁ దిరుగు చుండెను. విద్యరాని కారణముచేత గౌరవ హీనుఁడై యీ దేశమున ధనము సంపాదించుకొనలేక మన భరతఖండమున కుత్తరమునను మ్లేచ్ఛదేశమునకుఁ బోయి యందొక రమ్యమైయున్న బోయపల్లెఁజొచ్చి యా పల్లెకు నధికారియగు చోర

నాయకుని యింటికిపోయి నేను మధ్యరాష్ట్ర బ్రాహ్మణుఁడను నీయూర నివసింప మనసుగలదు. అని చెప్పఁగా నతఁడు బ్రాహ్మణుఁడుగదా యని సంతోషించి యతనికొక యిల్లు కొంతధనమిచ్చి శూద్రవిధవను పరిచారికగ నిచ్చెను.

అతఁడు వేదాధ్యయనముగాని శాస్త్రజ్ఞానముగాని వృద్ధసేవగాని సత్సహవాసముగాని లేనివాఁ డగుటచే ఇప్పటి కొందఱు దుర్మతులవలె ఆర్యాచారములెల్ల నిష్ప్రయోజనములని తలఁచుచు మూఢుఁడై క్రమక్రమముగ వానిని వదలి మ్లేచ్ఛులతో కలసిమెలసి యుండుటచే వారి నడవడులే పట్టుపడ వారి వృత్తి నవలంబించి వారితో సముఁడై వేఁటలమరగి జీవహింస చేయుచు, మాంసభక్షకుఁడై మాంసము జీర్ణమగుటకై కల్లు సారాయముత్రావుచు, వానిచే కామము వృద్ధికాఁగా పరిచారికగ నుండు శూద్రవిధవను భార్యగాఁజేసికొని కాలము గడుపుచుండెను. పరిచారిక భార్యకాఁగానే దాని బంధువులందరు ఒకరివెంట నొకరు వానియిల్లు చేరిరి. వారి నందఱ రక్షించుభారము వానిపైఁ బడెను. దారులుదోఁచి దొంగతనములుచేసి సంపాదించి యెంత ధనమిచ్చినను భార్యకును బంధువులకు సంతుష్టి లేకుండెను. విశేషధనము నెట్లు సంపాదింతునా యని యాలోచించుచు వాఁడు కొన్ని సంవత్సరములు గడపెను.

అంత నొకనాఁడు ఒక బ్రాహ్మణుఁడు వేదాధ్యయన సంపన్నుఁడు, సదాచార నిష్ఠుఁడు మార్గవశమున నాయూరికి వచ్చి యా చోరనాయకుఁడగు గ్రామాధికారి యింటికిపోయి

యుండెండైన బ్రాహ్మణుని యిల్లుకలదా యని విచారించెను. ఆచోరుఁడును బ్రాహ్మణభక్తి గలవాఁ డగుటచే ఆయన కేవే వియో యియ్యఁబూనెనుగాని యా బ్రాహ్మణుఁడు "అయ్యా! శూద్ర ద్రవ్యము నేను పరిగ్రహింపను. నన్ను బాధింపక బ్రాహ్మణుని యిల్లుండినఁ జూపుము" అని యడిగెను. అతఁడును గౌతముఁడున్న వీధి మార్గము చెల్పి పంపెను.

ఆ బ్రాహ్మణుఁడు గౌతమునింటికి వచ్చు సమయము నకు సరిగ గౌతముఁడును తాను చంపిన కొంగలనెల్ల కావడి గట్టి నెత్తురు బొట్టులు నిండిన మేనితో ధృతాయుధుఁడై వచ్చెను. అతిథిగా వచ్చిన బ్రాహ్మణుఁడును గౌతముఁడును ఒక యూరివారే. పూర్వమిత్రులే కావున ఆసద్బ్రాహ్మణుఁడు మనుష్యాద ప్రాయుఁ డగు గౌతముని గుర్తించి "గౌతమా! నీవా యీవృత్తికి వచ్చితివి ! నీ కులగౌరవము మహిమము దలఁపవైతివి గదా, నీ తల్లిదండ్రులు ఎంతటి సదాచార సంపన్నులో ఎట్టి శీలముగల వారో మఱచితివి గదా. భూతదయ ప్రధానముగాఁ గల బ్రాహ్మణకులమునఁ బుట్టి యీ జీవహింస చేయుట యేమి? ఈ మాంసభక్షణ మేమి? ఈ శూద్రవిధవా సంగమమేమి? మూఁడు దినములు సంధ్యవారువని వాఁడు శూద్ర ప్రాయుఁడని ప్రమాణము లుండ నీవు సంధ్యవార్చి గాయత్రి జపించి యెన్ని సంవత్సరములాయెనో కదా? నిత్య కర్మానుష్ఠానము నీటఁ గలిపితివి, బ్రాహ్మణవృత్తి పదటఁ గలిపితివి. భూతదయ బూదిచేసితివి. ఎన్ని జన్మములఁ జేసిన సుకృతముచేతనో బ్రాహ్మణజన్మము గలుగునని తలంపక బంగారు

వంటి కులమును పాడుచేసి పాపార్జనము యథేచ్ఛముగాఁ జేసితివిగదా. మిత్రమా! నిన్నుఁ జూచిన నాకు పట్టరాని దుఃఖము కలుఁగుచున్నది. ఇప్పుడైనను కులము శీలముదలంచి దయవహించి యీవాసము వర్జింపుము అని చెప్ప నతఁడు దుఃఖితునట్లులై "మిత్రమా! వేదము లభ్యసింపక పోయితిని. ధనమైన సంపాదింతును గాక యని యిటకు వచ్చితిని. నీవు నాకు బుద్ధిచెప్పితివి. నీతోపాటు నేను వచ్చెదను. రేపు ఈగ్రామము వదలిపోదము. ఈ రాత్రి నా యిచ్చు పదార్థము పండో కాయో యేదైన గ్రహించి యాఁకలి దీర్చుకొని నిద్రింపుము. అని యెంత వేఁడుకొన్నను క్షుధచే ప్రాణము పోవునట్లుండినను వానిచేతి నీరైన గ్రోలువేసి యంటక యా రాత్రి యెట్లో గడపి జాతిచండాలు నమ్మవచ్చును గాని కర్మ చండాలు నమ్మరాదు. వీనితోడఁ బోరాదని తలఁచి యుద యమునకు ముందే యూరువిడిచి యాయనత్రోవన ఆయన పోయెను.

భార్యను సంతోషపెట్టుటకై ధనము సంపాదింప గౌత ముఁడు బయలుదేఱి కొంతదూరము పోయి వాణిజ్యము నిమి త్తము సముద్ర తీరమునకుఁ బోవుచున్న బిడారువారితోఁ గలిసి కొంతదూరము పయనించెను. ఇటుపోవుచు ఆ బిడారు ఒకనాఁ డడవిలో దిగెను. ఆ రాత్రి యడవియేనుఁగు ఆ గుంపుపై పడి నాశము చేయుచుండ గౌతముఁడు భయపడి దిక్కు తెలియక పోయినదే త్రోవగా నుత్తరదిశగాఁ బరువెత్తెను. ఇట్లు పరు వెత్తి యాత్రోవన మఱియుఁ గొంతదూరముపోవ పూచిన

కాచిన చెట్లచే నిండి సువాసన గుమాయించు తరువులు గలిగిన బయలొకటి యతనికి గోచరించెను. దాని నడుమ దిక్కుల నందుకొనఁ బోవుచున్న కొమ్మలతో నిండి గొడుగువలెనై మిక్కిలి రమ్యమైన యొక మఱ్ఱిచెట్టుండ బడలిన వాఁడు కావున దానిక్రింద చల్లని గాలి వీచుచుండ నిద్రపోయెను. సూర్యుఁడును అస్తమించెను.

అప్పుడు కశ్యపముని మిత్రుఁడును బ్రహ్మమిత్రుఁడును మహాప్రాజ్ఞుఁడును శ్రీమంతుఁడును రాజధర్ముఁడని ప్రఖ్యాతి వహించినవాఁడు నగు నాడీజంఘుఁ డను గృధ్రరాజు బ్రహ్మలోకమునుండి తన యునికి పట్టునకువచ్చి యీ వృక్షముక్రింద నిదురించు బ్రాహ్మణుని జూచి యతిథి లభించె నని సంతసించి వేచి యుండఁగా నతఁడును నిద్రలేచి ప్రాంతఁ గూర్చుండి యుండిన గ్రద్దఁదేనిఁజూచి యాశ్చర్యపడి యాహారార్థమై దానిని జంపఁదలంచెను.

బ్రాహ్మణుఁడు నిద్దురలేవగానే రాజధర్ముఁ డతనితో నిట్లనియె. నీ జందెమునుబట్టి నీవు బ్రాహ్మణుఁడవని తలఁచుచున్నాను. సత్యమేని నీ వెవరు ఎందుండి యిటకు వచ్చితివి? చెప్పుమనిన అతఁడును అచ్చెరువుపడి నేను గౌతముఁడను బ్రాహ్మణుఁడను. మధ్యరాష్ట్రవాసిని. ఆహారములేక డస్సియున్నాను. అనినమాటలు వినినతోడనే రాజధర్ముఁడును గంగానదియందలి బలిసిన చేఁపలను దెచ్చి యతనికిచ్చెను. వాఁడు దానిని భుజించిన యనంతరము పూలతోను లేత యాకులతోను నిండిన కొమ్మలను రెమ్మలను దెచ్చి యత

నికి శయ్యగుదిర్చి యిచ్చి యిందు సుఖముగ నిద్రింపుమని చెప్పి పరుండిన యతనితో నిట్లనియె. "అయ్యా! నేను కస్యపునకు దాక్షాయణియందుఁ బుట్టినవాఁడను. నీ వేమికార్యమునకై ఎచ్చటికిఁ బోవుచున్నావు? తెలియఁ జెప్పితివేని నాచేనైన సహాయ్యము చేసెదను" అనిన ఆగౌతముఁ డిట్లనియె. "బకోట వల్లభా! నేను దరిద్రుఁడను. ధనార్థినై సముద్రతీరమునకుఁ బోవుచున్నాను." అనిన రాజధర్ముఁడు "గౌతమా! వంశ పారంపర్యము వలనను, దైవకృపవలనను, కష్టించుటవలనను, మిత్రుల వలనను, విద్యవలనను, బుద్ధివలనను, అర్థసిద్ధియగును. నేను నీకు మిత్రుఁడ నైతిని. నీవిఁక విచారపడకుము. నీకు ధనములభించు సదుపాయము నేను జెప్పెదను. సుఖముగ నిశ్చింతముగ నిద్రపొమ్మనిన నతఁడును నిదురించియుదయమున లేచి ప్రయాణమునకు సిద్ధపడియుండ నాడీజంఘుఁ డతనితో నిట్లు వచించెను.

"మిత్రుడా! చక్కఁగ నీ తెరువున మూఁడు యోజనములు పోయితివేని యొందు మేరువ్రజమను పురముగలదు. దానినే కొందఱు మనువ్రజమనియు నందురు. ఆ పురివిభుఁడు విరూపాక్షుఁడను రాక్షసుఁడు నా హితుఁడు. అతనియొద్దకుఁ బోయి నేను బంప వచ్చినవాఁడ వని చెప్పుము. నీ కోరిక యతఁడు నెఱవేర్చును." అనిన నతఁడును దక్షాయ్యపతి చూపిన బాటనబోవుచు త్రోవయందుఁగల ఫలముల నారగించుచు సంతుష్టుఁడై విరూపాక్షుపురముఁ జేరి తనరాక యతనికిఁ జెప్పిపుచ్చెను. ఆ రాక్షసరాజు వెంటనే సేవకులఁ

బంపి గృహములోనికి తోడితెప్పించి మిత్రుని మిత్రుఁడు గదా యని బహూకరించి యాసనమిడి మిత్రమా! నీ దేయూరు? ఏది కులము? ఎంతవఱకు కధ్యయన మొనర్చితివి? నీవు బ్రహ్మచారివా యనిన ఎట్టి పాపమునకు భయపడని యా భ్రష్ట బ్రాహ్మణుఁ డసత్యమాడ భయపడి "నేను మధ్యదేశమున జనించిన వాఁడను. శబరాలయము నా నివాసగ్రామము. పునర్భువగు శూద్రస్త్రీ నాభార్య. నేను సత్యము వచించితిని" అని చెప్పెను. ఆ మాటలు విని విరూపాక్షుఁ డిట్లు తలఁచెను. "వీఁడు బ్రాహ్మణుఁడ ననుచున్నాఁడు. ముఖమున బ్రాహ్మణ వర్చస్సు గానరాదు. అధ్యయనము చేసిన వాఁడును గాఁడు. శూద్రస్త్రీ అందు విధవ వీనికి భార్యయఁట. పరమ పవిత్రుఁ డగు నా మిత్రునకీ దుష్టచరిత్రుఁ డెచ్చట లభించెను. ఇప్పుడు నే నది విచారింపరాదు. నామిత్రుని మిత్రుఁడు నామిత్రుఁడే కదా. ఈతనిని పత్కరింపవలసినది నాకు విధి. ఈ దినము కార్తికపూర్ణిమ. వేయిమంది బ్రాహ్మణులకు సమారాధనము చేయుచున్నాను. వారితోపాటు వీనిని గౌరవించెద" నని తలఁచి యందఱకు బంగరు పళ్లెరములలో షడ్రసోపేతముగ భోజన మిడి వారు మోయఁగలంత ధనమిచ్చి బ్రాహ్మణులారా! ఈ దినము మాత్రము మీకు నా రాక్షసుల వలన భయము లేదు. సూర్యోదయమునకు ముందే మీరు నా పొలిమేర దాఁటి పొండు. అనిన వారందఱు ధనము మోసినంత గొని శీఘ్రముగ ఆ యూరువిడిచి పోయిరి.

గౌతముఁడును ఆశదీర తాను మోయఁగలంత ధనము గైకొని మరల నాడీజంఘుఁడుండు వృక్షము నొద్దకు వచ్చెను. రాజధర్ముఁడును అతనికోఱక నెఱవేఱుటకై తానును తుష్టుఁడై బడలిన యతని శ్రమముపాయ ఱెక్కలచే విసరి కడుపునిండ నాహారమిడి యడవిమృగముల బాధ లేకుండ నెగడువేసి యా రాత్రి యతని యొద్దనె పరుండెను.

అప్పుడు గౌతముఁ డిట్టు లాలోచించెను. లోభ మోహములచే నేను మూటకట్టుకొనిన ధనమో మోయ రానిదై యున్నది. నేను పయనింపవలసిన దూరమా విశేషించి యున్నది. త్రోవయం దాహారము దుర్లభము. దీనిని బాట నొక చోట నుంచి యాహారము వెదకఁ బోవుద మనిన దీని నెవ్వ రపహరింతురో. దీనిని మోసికొని యాహారాన్వేషణము చేయుట సుకరముగాదు. దీనికి సులభోపాయ మేమని చాల సేపాలోచించి యా పాపపు బ్రాహ్మణుఁడు "ఈ కొంగ చక్కఁగ బలిసి చియ్యపట్టి యున్నది. దీనిని జంపితినా రెండు మూఁడు దినముల కాహారమగును. దీని నిక్కడనే పక్వము చేసికొని పోవచ్చును." అని తీర్మానించుకొని నిద్రించుచున్న యా బకమునుజంపి ఱెక్కలు పీఁకివైచి మంటయందుఁ బక్వము చేసి మాంసమును సంచిలో పెట్టుకొని శీఘ్రముగ పయ నించెను.

అక్కడ విరూపాక్షుఁడు రెండుదినములైనను తన యొద్దకు నాడీజంఘుఁడు రాకుండుట చూచి చాల విచార గ్రస్థుఁడై తనకొడుకును బిలిచి యిట్లనియె. పుత్రా! నా

మిత్రుఁడు రాజధర్ముఁడు నాయొద్దకువచ్చి రెండుదినము లయ్యెను. ఇంతవరకొకనాఁడైన నతఁడు నాయొద్దకు రాని దినము లేదు. అతఁడు రామిని నా మనస్సు శోకపీడితమై యున్నది. నీవుపోయి యతని క్షేమ మరసిరమ్ము. అతనినూతన మిత్రునందు నాకు సందేహము కలుగుచున్నది. గౌతముఁడు క్షుద్రబ్రాహ్మణుఁడు. కులభ్రష్టుఁడు. అతని ముఖమున బ్రాహ్మణవర్చస్సు లేదు. ఇఁక గుణమూ శూద్రవిధవను మరగిన వాఁడు. ఇట్టివాని నెట్లు నమ్మవచ్చును. నీవుపోయి సర్వము తెలిసి వేగిరము రమ్ము." అనిన నతఁడు శీఘ్రగమనమున మఱ్ఱి చేరఁబోయి యచటఁ బడియుండిన తెక్కలను జూచి నాడీజంఘుని వని గుర్తించి తండ్రిమాటలు స్మరించి వృత్తాంతమంతయు మనస్సునకు గోచరింపఁగా విలపించి గౌతమునిఁ బట్టితెండని తన భటులను నానాదిక్కుల కంపెను.

వారును పరువుపాఱి మోయలేని బరువుచే మెల్లగఁ బయనించుచున్న గౌతముని పట్టుకొని యతని సంచి శోధింపనందు మాంసమగపడ వాఁడే ద్రోహియని నిశ్చయించి పెడకేలుగట్టి తెచ్చి యందఱు కలసి యతని విరూపాక్షునొద్దకు గొనిపోయి జరిగిన వృత్తాంతమంతయుఁ దెలిపిరి. మిత్రుని మృతికి విరూపాక్షుఁడు నంతఃపురమువారును అందఱుహాయని యేడ్చిరి. తరువాత విరూపాక్షుఁడు రాక్షసులఁబిలిచి యీ మిత్రద్రోహిని, కృతఘ్నుని, పాపాత్ముని నాయెదుర నుండ నీయకుఁడు. వీనిని ముక్కలు ముక్కలుగఁ నఱికి మీరెల్లఁ బంచుకొని తినుఁడనిన వారందఱొక్కమాటగా అయ్యయ్యో!

రాజా కృతఘ్నునిఁ దినుఁడనియా మాకాజ్ఞాపించెదరు? మేము మాంస భక్షకులమైనను భోజ్యాభోజ్య విచారము లేని వారమా? కృతఘ్నుని మాంసము దినునంతటి నీచులమా? మిత్రద్రోహి మాంసమును దినునంతటి పాపము మేమేమి చేసితిమి? కావున మాయందు దయయుంచి వీనిమాంసమును మఱియెవ్వనికైన నిండు" అనిన నటులైన వీని ఖండించి దస్యుల కిండని రాజు చెప్ప రాక్షసులు వానిని తునకలు తునలుగ నఱికి చోరులకీయ వారును ఈ పాపపు బ్రాహ్మణుని మాంసము మాకేల? వలదనిరి. అట్లైన వీని మాంసమును కాకులకు గ్రద్దలకు వేయుఁడని రాజు చెప్ప రాక్షసులట్లే చేసిరి గాని కాకులు గ్రద్దలు దూరమునఁ జూచి తొలఁగి పోయెనేకాని దాని నొకటియైన ముట్టలేదు. తుదకు చీమలు పురుగులు ఈఁగలైన నంటలేదు

నిరూపాక్షుఁడు తన మిత్రునకు సంస్కారము చేయఁ గోరి ఆ మాంసమును ఱెక్కలను ఎముకలను చితిపై పేర్చెను. అప్పు డింద్రునాజ్ఞ కామధేనువు దానిపై పాలు గార్పఁగా నాడీజంఘుఁడు మరల బ్రతికి తన్నుఁ జూడవచ్చిన యింద్రునిఁ జూచి తన మిత్రుని గౌతముని బ్రతికింపఁ గోరెను. ఇంద్రుఁ డతని నట్లే బ్రతికించి పోయెను. తమకుఁ గీడుచేసిన వారికిని సాధువులు మేలే చేయుదురు.

ఈ భ్రష్ట బ్రాహ్మణుఁడు శూద్ర విధవయందు సంతానముఁ గాంచి దీర్ఘకాలము నరకముపాలగుఁ గాక యని దేవతలు గౌతముని శపించిరి. పాపమును దేవతలు సహింతురా!

గౌతముఁడును మరల ధనమును గొని తన యూరికిఁ బోయి శూద్రరండ యందు బిడ్డలఁ గనుచు నుండి చచ్చి దీర్ఘ కాలము నరకము పాలాయెను. శూద్రాసంగమము చేయు బ్రాహ్మణుని గతి యిది.

---

౪. అంబరీష చరిత్రము.

అంబరీషుఁడను రాజు పరమ పుణ్యాత్ముఁడు. భగవంతునియందు మిక్కిలి భక్తి గలవాఁడు. వ్రతములను నిష్ఠతో సలుపువాఁడు, సదాచార సంపన్నుఁడు. ప్రజలయం దత్యంతానురాగము కలవాఁడు. లోకులందఱు నతనిని తండ్రివలెనే కొలుచుచుండిరి. ఆయన సర్వకాల సర్వావస్థలయందు నారాయణ నారాయణ యని ధ్యానము చేయుచుఁ బ్రపంచ మంతయు విష్ణుమయముగఁ జూచు చుండుటచే విష్ణు వాయన భక్తికి సంతోషించి యాయన రక్షణార్థము తన చక్రము నిచ్చెను. అది యెవ్వరు పాపములు చేసినను వెంటనే దండించుచు రాజ్యమున ధర్మహాని లేక యుండునట్లు కనిపెట్టి వర్తించుచుండెను.

తన గుణములకు సరిపోవు గుణములు గల భార్యతోడ నా మహారాజు ద్వాదశీ వ్రతము నొక సంవత్సరము జరపెను. ఆ వ్రతాంతమునఁ గార్తిక మాసమున మూఁడు రాత్రు లుపవసించి యమునానది యందు స్నానముచేసి మధువనమున మహాభిషేకముచే హరిపూజ గావించెను. మందల

కొలఁది గోవులను బ్రాహ్మణులకు దానముచేసి యనేక భూసురులకు భోజనమిడి తాను పారణముచేయ యత్నించెను. ఆ సమయమున దుర్వాసుఁడను మహాముని యతిథియైవచ్చెను. రాజును దుర్వాసునిఁ దగువిధమునఁ బూజించి భోజనమునకుఁ బిలిచిన నతఁ డంగీకరించి యిదో స్నానము చేసి వచ్చెదనని చెప్పిపోయి యేటిలో జపము జేయుచుఁ గూర్చుండెను. ఎంత సేపైనను ఆయన రాఁడాయెను. ద్వాదశి యర్థముహూర్తము నిలువయున్న దనఁగా బారణము సేయవలయును. ఆ సమయము మించిపోవు నట్లుండెను. సమయమున పారణము చేయని యెడ వ్రతభంగ మగును. దైవమా! యేమిగతి యని చింతాక్రాంతుఁడై బ్రాహ్మణులను జూచి రాజిట్లనియె.

మహాత్ములారా! బ్రాహ్మణుఁ డతిథియై వచ్చిన భోజనమునకుఁ బిలిచితిని. ఆయన వచ్చెదనని స్నానమునకుఁబోయి యింతమట్టునకు రాఁడయ్యెను. ద్వాదశి మీఱిపోవుచున్నది. భుజింపరాదు. భుజింపకుండరాదు. ఏది కర్తవ్యము? అనిన వా రిట్లనిరి.

రాజా! నీవు జలపారణముచేసి యూరకుండుము. దాని వలన వ్రతహాని భయములేదు. అతిథి వచ్చిన పిమ్మట ఆయనతో నారగింపుము. అతిథి నవమానించిన దోషము రాదు. అనిన రాజు నట్లె గావించెను.

తరువాత నెంత సేపటికో దుర్వాసుఁడువచ్చి యంబరీషుఁడు జలపారణము చేసెనని తెలిసికొని కోపవేమండిపడుచు గ్రుడ్లెఱ్ఱచేసి పండ్లుకొఱుకుచు నిట్లనియె.

ఓరీ రాజాధమా! నన్ను నీవు భోజనమునకుఁ బిలిచి నీ వెట్లు ముందు గతికితివి? అతిథిని భోజనమునకుఁ బిలిచి ముందుగ భుజించు నీచుని నిన్నుఁ దక్క లోకమెఱుఁగునా? నేను వచ్చులోపల నీ కాఁకలిచేఁ బ్రాణము పోవునేని నన్నేల పిలిచితివి? నీ భుక్తశేషమా నేను దినవలయును? నేనన నీ కింత యలక్ష్యమేలయ్యె? రాజనని నీ కింత గర్వమా? చూడుము. నిన్నిపుడు భస్మము చేసెద నని యతఁడెంత ప్రార్థించినను వినక యొకజెడ పెఱికి మంత్రించి యతనిపైఁ బ్రయోగించెను. అది యును మహాశక్తియై యంబరీషునిజంపఁ బైపడి వచ్చెను.

దుర్వాసుఁడు పోవుపోకలుచూచి నారాయణమూర్తి యాఁయనపైఁ దన చక్రము నంపెను. అది శతకోటి సూర్య రశ్మిలచే వెలుఁగుచు గ్రక్కున వచ్చి దుర్వాసుఁడు ప్రయో గించిన శక్తిని నఱికి యతనినే చంప మీఁదికి వచ్చెను. దానిని గని దుర్వాసుఁడు వెఱచి పరువెత్తసాగెను. చక్రమతని వెన్నం టెను. అతఁడు స్వర్గమునకుఁ బోయిన స్వర్గమునకుఁ, గైలాస మునకుఁ బోయినఁ గైలాసమునకు, సత్య లోకమునకుఁ బోయిన సత్య లోకమునకుఁ, బాతాళమునకుఁ బోయినఁ బాతాళమునకు వెనుకొని పోయెను. అతఁడు సముద్రములోఁ దూఱ నదియును సముద్రములోఁ దూఱెను. ఆకాశమున కెగఁ బ్రాఁక నదియును బ్రాఁకెను. ఏమి చేసినను విష్ణుచక్రము వదలక తన్నుఁ జంపుటకై రాఁగా శివుని శరణముచొచ్చెను. బ్రహ్మ పాదములపైఁ బడెను. వారు విష్ణుచక్రమునకు మే మడ్డము కాఁజాలము పొమ్మనిరి. ఇంతదూరము పరువెత్త

నీయక యెప్పుడో చక్రమతనిఁ జంపియుండునుగాని రాముని బాణమువలెనే విష్ణుచక్రము పరువెత్తు వారిని వెనుక నుండి చంపదు. ఎదురుగా నుండియే చంపవలయును. కావున నతఁడు నిలుచువఱకు వెంటనంటి పోవుచుండెను. దిక్కులు గానక దుర్వాసుఁడు కడపట వైకుంఠలోకమునకుఁ బోయి పాహిపాహి ప్రభో! యని యఱచుచు శ్రీమన్నారాయణు పాదములపైఁ బడెను. భగవంతుఁ డతని లెమ్మని యాజ్ఞాపించి యిట్లనియె.

ఓరి గర్విష్ఠుఁడా! నీ యోగగర్వము నిన్నిట్టి దుస్థితికిఁ దెచ్చెను. మూఢుఁడా! యోగవిద్యను గారడివిద్యఁగా జేసి నీచకార్యములకై వినియోగింప నెంచితివా? నీవిద్యలు భక్తుల యందుఁ బనిచేయఁగలవా? నాభక్తు లిట్టి క్షుద్ర విద్యలచేఁ జెడువారని తలఁచితివా? అతని వ్రతముఁ జెరుపఁ దలపెట్టుట గాక యతనిని జంప నెంచితివా? సత్కార్యమునకు భగవత్కైంకర్యమునకు విఘ్నము చేయువానిని వానిపాపమే చంపక విడుచునా? కామక్రోధముల జయింపలేని నీ తపమేల కాల్పనా? నీవు మరల నంబరీషు నొద్దకుఁబోయి యతని శరణువేడుము. అతఁడునిన్ను గాపాడును. నా కపరాధముచేసిన నేను సహింతును గాని నా భక్తుల కపకారము తలపెట్టువారిని నేను సహింపఁజాలను. నే నెందో యెవ్వరికిఁ గానరాక యుందు నని తలఁచువారు మూఢులు. ఐహికవాంఛ లన్నిటిని వదలి నేనే పరమదిక్కని నన్నె భజించు నాభక్తుని వెనువెంట గోవునెంట పోవు కోడెవలెనుందును. నా తేజమే భక్తులయందు నావే

శించియుండి వారికపకారము గావించు వారికిఁ గీడుగలిగించు చుండును. నా భక్తు లపరాధుల పట్లను గరుణయే తలంతురు కావున నీవు శీఘ్రముగఁ బోయి యంబరీషు శరణు చొరుము. అమ్మహాభాగుఁడు నిన్ను రక్షించుననఁ నతఁడు పరువునఁబోయి యంబరీషుఁ జేరి యభిమానము వదలి యతని చరణములు పట్టుకొని ప్రాణభిక్ష యిమ్మని వేఁడుచు లేవకున్న నమ్మహానుభావుఁడు బ్రాహ్మణుఁడు తన పదములు స్పృశించెనని భయపడుచు విష్ణుచక్రము ననేక విధములఁ బ్రార్థించి యిట్లనియె.

ఆ. "ఏ నమస్కరింతు నింద్ర శాత్రవ ధూమ
కేతువునకు ధర్మ సేతువునకు
విమల రూపమునకు విశ్వగోపమునకుఁ
జక్రమునకు గుప్తశక్రమునకు.

ఆ. విహితధర్మమందు విహరింతు నేనియు
నిష్టమైన ద్రవ్యమిత్తు నేని
ధరణి సురుఁడు మాకు దైవతం బగు నేని
విప్రునకు శుభంబు వెలయుఁ గాక." భాగ.

అని వేడినఁ జక్రము మునిని బాధింపక చనియెను. అంత దుర్వాసుఁడును అంబరీషుఁ బెక్కుతెఱఁగులఁ గొనియాడి భక్తులనిఁక నేఁపరాదని బుద్ధితెచ్చుకొని పోయెను. అంబరీషుఁడును దుర్వాసుఁడు భుజించిన తరువాతఁ దాను భుజించి వ్రతముసాంతముఁ జేసెను.

---

౫. హరిభక్తులకుఁ బరాభవము లేదు.

దుర్వాసుఁ డొకనాఁడు దుర్యోధను నింటికి అతిథియై వచ్చెను. దుర్వాసుఁ డతికోపనుఁడనియు, కోపించెనా శపించి నిర్మూలించు ననియు, అనుగ్రహించెనా యెంతటి మేలైనఁ జేయు మహా తపస్సంపన్నుఁడనియు దుర్యోధనుఁ డెఱుఁగును. ఆ సమయమున పాండవు లరణ్యవాసము చేయుచుండిరి. దుర్వాసుని దయ సంపాదించుకొని యతనిచే శపింపఁ జేసి పాండవుల నిర్మూలింపఁ దలఁచి దుర్యోధనుఁడు మునీంద్రు ననేక విధముల సేవించు చుండెను.

దుర్వాసుఁడో "నేను గ్రామాంతరము పోయి పది దినములకు వచ్చెదను" అని చెప్పిపోయి మఱుసటినాఁ డుద యముననే వచ్చి "నా కాఁకలి యగుచున్నది. నాకీక్షణమున షడ్రసోపేతముగ నాహార మిడుము" అని కోరును. సర్వకాల సర్వావస్థలందును సర్వము సిద్ధముగ నుంచుకొని యుండు దుర్యోధనుఁడు అడిగిన వేళకు నడిగినట్లు సర్వ మతనికిఁ దృప్తిగ నొనరించుచుండెను. ఒకనాఁడు రేపు వచ్చెదనని మాపువచ్చును. మాపు వచ్చెదనని రేపు వచ్చును. ఒకనాఁ డర్ధరాత్రమున వచ్చును. ఒకనాఁడు చేసి యుంచిన శాక పాకాదు లొకటియు బాగుగ లేదు. నా కిప్పుడు వేఱుగ వండి పెట్టు మనును. వేఁడి యన్నము పెట్టినఁ జల్లారిన యన్నము కావలయు ననును. ఈ ప్రకారముగ నన్ని పనులలోను ననేక విధముల దుర్వాసుఁడు దుర్యోధనుని పరీక్షించి చూచెను.

ఎందును మోసపోక దుర్యోధనుఁడు సర్వ విధముల నతనికి పరితుష్టి యగునటులు పరిచరించెను. ఇట్లు కొంత కాలము గడవఁగా దుర్వాసుఁడు దుర్యోధనునియెడల సంతసించినవాఁడై యతనిని జూచి "దుర్యోధనా! నీ సేవకు సంతోషించితిని. నీవు కోరిన వరమిచ్చెదను. కోరుము" అనెను. దుర్యోధనుఁడంతకు ముందే యాలోచించుకొని యున్నవాఁడు గావున నమ్మునీంద్రుని పాదములంటి మ్రొక్కి సవినయముగ "మునీంద్రా! మీరు సంతోషించుట కంటె నా కేమి కావలయును. నేను మీ కృపవలన సమస్తైశ్వర్యము లనుభవించుచున్నాను. మీయట్టి మహాత్ముఁడు వరము కోరుమనిన వలదనుట బాగుగాదు. కావున నాయందు దయగలదేని మీరు మీశిష్య సహస్రముతోఁ బాండవుల యొద్దకుఁబోయి కొన్ని దినము లతిథులై యుండవలయునని వేఁడెద ఇదియే నా కోరు వరము" అని ముకుళితహస్తుఁడై నిలువఁ బడుటయు దుర్వాసుఁడట్లులే కానిమ్మని యతని నాశీర్వదించి వేయిమంది శిష్యులతో ధర్మరాజున్న యరణ్యమునకుఁ బోయి "ధర్మనందనా! నేను నా వేవురు శిష్యులు ఆఁకలిగొని యున్నారము. భిక్షవేయఁగలవా?" యనెను కుంతీనందనాగ్రజుఁడును అమ్మహామునీశ్వరుని చరణములపై వ్రాలి "లోకోత్తరుఁడగు మీవంటి యతిథి వచ్చి భిక్షవేఁడిన లేదను నంతటి పాపాత్ముఁడనా ఈ దినము సుదినము. నా జన్మము పావనమయ్యెను." అని యనేక విధముల నుతించెను. దుర్వాసుఁడును సహస్ర శిష్యులతో స్నానార్థము నదికిఁ బోయెను.

అప్పుడు మట్టమధ్యాహ్న మయ్యెను. అంతకు ముందే వేయి బ్రాహ్మణులకు సన్నదాన మొసర్చి ధర్మరాజు నిశ్చింతముగఁ గూర్చుండి యుండినవాఁడు. ద్రౌపదియు సూర్యుఁడిచ్చిన పాత్రమును గడిగి శుద్ధిచేసి యుంచెను. ఆ పాత్రము సూర్యుని కరుణచే లభించినది. ఎందఱకైన నొకసారి వలసిన పదార్థములన్ని యిచ్చునే గాని రెండవమాఱిచ్చునది కాదు. ఇదంతయుఁ దెలిసియు ధర్మరాజు ద్రౌపదిని బిలిచి జరగిన వృత్తాంతముఁ దెలిపి యేమిచేసెదవనెను. పాపము! ఆమె యేమి చేయును. పిడికెఁడు గింజలైన నుండినఁగదా వండును. అటని యా మహాపతివ్రత భయపడక పతికి ధైర్యముచెప్పి వంటయింటిలోనికిఁ బోయి శ్రీకృష్ణ భగవానుని దలఁచి చేతులు మోడ్చి యిట్లు ధ్యానించెను. "కృష్ణా! నా పాలికిఁ దండ్రివైనను, దల్లివైనను, దోడఁబుట్టువైనను, దైవమైనను నీవే. సర్వమునకు నీవే కలవని నమ్మియున్నదానను. ఆ నాఁడు నేయని వస్త్రములిచ్చి నా మానము కాపాడితివి. నేఁడు వండని యన్నమిచ్చి నన్నును నా పతులను రక్షింపవలయును. సత్పాత్రమగు బ్రాహ్మణుఁ డాఁకలి గొని యన్నమడిగిన లేదను వారికంటె నిర్భాగ్యు లెవరు. ఈ భారము గృహిణి దై యున్నది. ఇప్పుడు నేను శాకపాకము లమరింపక పోయితినా యా పరమ కోపనుఁడు నా భర్తల శపించును. ఆపదుద్ధారకా!, దీనజనరక్షకా! నన్ని యాపదనుండి రక్షింపుము" అని యనేకవిధముల నిశ్చంచలమైన మనస్సుతో భక్తితోఁ బ్రార్థించెను.

భక్తుల ప్రార్థనల నెప్పుడును భగవంతుఁడు నిరాకరింపఁడు. కావున వెంటనే యా వంటయింటిలోఁ గృష్ణుఁడామెకుఁ బ్రత్యక్షమై "అక్కా! అక్కా! నేను మిక్కిలి యాఁకలిగొని ద్వారకనుండి వచ్చితిని. ఆఁకలికిఁ దాళఁజాలక బావలతోఁ గూడ మాటలాడక చక్కనిక్కడకు వచ్చితిని. నా ప్రాణము రక్షించు భారమునీది" యని యాఁకలిచేఁ దల్లడిల్లువానివలెఁ జెవులలోఁ బ్రాణము లున్నవానివలె నీరెలుఁగుతో నెండిన పెదవుల నాలికతోఁ దడుపుచు మాటలాడెను. ద్రౌపదియు "అన్నా! పాత్రములన్నియుఁ గడిగివైచితినే. ఒక మెతుకైన లేదే. నే నేమిచ్చి నీయాఁకలిదీర్తు" ననెను. కృష్ణుఁడును "అక్కా! నీటికడ్డముగ నొక మెదుకైన జాలును. ఒక కూరబ్రద్దయైనఁ జాలును. నీవు కడిగియుంచిన పాత్రములందు వెదకుము. ఏదైన పొరపాటున నైన నంటుకొని యుండదా. అదియే చాలును" అనెను. ద్రౌపది తానెంతో యాచారవతి ననియు గృహపాత్రము లన్నియు శుచిగ మైల యేమాత్రము లేక యుండునట్లుంచుకొని యుండుదాన ననియు గర్వముకలది. ఆ గర్వముతో "అన్నా! నేను కడిగియుంచిన పాత్రములందు అంట్లు మెదుకులు కూరలు నుండునా? వెండి పాత్రములవలె నేను త్రోమి యుంచిన దాననే" యనెను. కృష్ణుఁడు తేలగన్నులతో "అక్కా! ఎట్టివారికి పొరపాటుండును. చూచిన దోషమా! లేకపోయెనా నా యదృష్టమింతె యనుకొనెదను. నీకు చూచుట కిష్టము లేకున్న నేనుచూచెదను. ఆ పాత్రమిటు దెమ్మనెను. ద్రౌప

దియు "నామాట యసత్యమేమో నీవే చూడుము" అని పాత్రమందిచ్చెను. కృష్ణుఁడు దాని నటులిటులు ద్రిప్పి "సోదరీ! ఇదో యీ యాకుకూర యంచున నంటుకొన్నది. నాపుణ్యము నేఁడు మంచిది. బ్రతికితిని. అది నాచేతిలోఁ బెట్టి యున్ని నీళ్ళుపోసి నా ప్రాణము నిలుపుము" అనెను. ద్రౌపదికి గర్వభంగ మాయెను. ఆమెయుఁ జిన్నవోయి యా యాకు కూర కృష్ణార్పణమని కృష్ణుని చేతిలోనుండి నీళ్ళుపోసెను. ఆ భగవంతుఁడు ఆ నీళ్లు ద్రావి త్రేఁపి "అక్కా! నీ బుణ్యమున బ్రతికితి" నని చెప్పి పాండవుల యొద్దకుఁ బోయెను. ద్రౌపదియుఁ దనకుఁ గలిగిన యవమానము దలఁచి విషణ్ణురాలై యుండెను. దుర్వాసుని వృత్తాంతము ధర్మరాజు కృష్ణునితో జెప్పెను. కృష్ణుఁడును అట్టి మహాయోగికి నీవు భిక్షచేయవలసినదే. వారేటికిఁ బోయి చాలఁ దడవయ్యెను. నకులా! నీవు పోయి సశిష్యుఁడగు దుర్వాసుని తోడి తెమ్మనెను.

సర్వభూత మయుఁడగు వాసుదేవుఁ డెప్పుడు సంతుష్టి చెందెనో యప్పుడే దుర్వాసునకును అతని శిష్యులకును గడుపులు నిండి కుత్తుక బంటులై త్రేఁపులు వెలువడి యూపిరి తిరుగకుండునట్లు లాయెను. ఏటిలో స్నానము చేయుచు దుర్వాసుఁ డిట్లు లాలోచించెను. ఏమి యీ చిత్రము! ఆఁకలి యణఁగెను. రుచిమంతములైన పదార్థములు భుజించి నటులు త్రేఁపులు వచ్చుచున్నవి. ఇప్పుడు ధర్మరాజునొద్ద కేమని పోదును? ఒకరికి కాదు ఇద్దఱకుఁగాదు. వేయిమందికి వంట

సిద్ధముచేయఁ జెప్పివచ్చితిని. పోయి భుజింప కుంటినా ఇంత పదార్థము వ్యర్థపరిచితినని యతఁ డేమి కోపించునో. అతఁడు మహాభక్తుఁడు. అంబరీషునకంటెఁ దక్కువయైన వాఁడు కాఁడు. పోయి పరాభవ పడుటకన్న నచటికిఁ బోకుండుట మేలు. ఈ శిష్యుల కెవరికైన నాఁకలి లేదా యడిగెదనని వారి నందఱు వరుసగ నడుగఁగా వారును బొట్టలు దడవుకొనుచు నాఁకలి లేదని చెప్పిరి. ఇట్లు వా రాలోచించు సమయముననే నకులుఁడు వారిని బిలువ వచ్చెను. అతనిని దూరమందే జూచి దుర్వాసుఁడు పరువెత్త సాగెను. శిష్యులును అతనికంటె ముందే పరువెత్త సాగిరి. నకులుఁ డదిచూచి యేమిదియని యాశ్చర్యపడి "మునీంద్రా! సర్వము సిద్ధము, భోజనమునకు దయచేయుఁ" డని యఱచెను. ఆయనమాట విని మఱింత భయపడి కడుపు కట్టుకూడ లక్ష్యపెట్టక యందఱు పరువెత్త సాగిరి. "దుర్వాసా! మునీంద్రా! కృష్ణుఁడును వచ్చియున్నాఁడు. మీరు దయచేసి మా యాతిథ్యము గ్రహించి మమ్ముఁ గృతార్థులఁ జేయవలయును." అని నకులుఁ డఱచెను. కృష్ణుఁడు అనుమాట వినఁగానే దుర్వాసుఁడు "ఇఁకఁజచ్చితిని" అని శిష్యులతో నిఁక జాగుచేసితిమా వారు వచ్చి మనలను బట్టుకొని దండింతురు. చెట్టున కొకఁడు గుట్ట కొకఁడుగ పరువెత్తుఁడని చెప్పెను. అందఱు మృత్యువునకు వెఱచి పరువిడు పామరలోకమువలె విచ్చలవిడి పరువెత్తిరి. నకులుఁ డంతయు

కృష్ణ యుధిష్ఠిరులకుఁ దెలిపెను. కృష్ణుఁడును దుర్యోధనుని కుఱ్ఱయు దుర్వాసుని రాకయుఁ దాను జేసిన ప్రతిక్రియయుఁ దెలిపెను. అందఱు కడుపుబ్బ నవ్వి కృష్ణు ననేక విధముల స్తుతించిరి.

నకులుఁడు మరలిపోయిన తరువాత దుర్వాసుఁడు పోక నిలిచి శిష్యుల నందఱ గుమిగూర్చికొని దుర్యోధనుని కుఱ్ఱ తన దివ్య జ్ఞానముచేఁ దెలిసికొని దుష్టుఁడా! యెంత కార్యము చేసితివిరా యని యతనినే శపించెను. పరులఁ జెఱుపఁ దలఁచు వాఁడు తానే చెడిపోవును.

శ్రీ రామార్పణమస్తు.

శ్రీకైలాస్ ప్రింటింగ్ వర్క్సు, గుంటూరు.

శ్రీ రా మ సే వ.

...వాసుదాస స్వామివారి గ్రంథముల పట్టిక.

యోధ్యాకాండ (మందరము)	క్యాలికోబైండు	... 9-0-0
రణ్యకాండ ,,	,,	... 5-8-0
ష్కింధకాండ ,,	,,	... 5-0-0
ందరకాండ ,,	,,	... 8-0-0
ుముక్షుహితచర్య	బైండు	... 2-8-0
డిభాగములు 2 ఒక్కొక్కటి		... 0-14-0
కౌసల్యాపరిణయము		... 1-4-0
ంభద్రావిజయము		... 1-0-0
కుమారాభ్యుదయము		... 1-0-0
కాళహస్తి మాహాత్మ్యము		... 1-0-0
థమసోపానము (భక్తనిత్యచర్య)		... 0-2-0
్రతీయ సోపానము		... 0-4-0
ులుకొలుపు		... 0-4-0
ానుమదాచార్యోపదేశము		... 0-4-0
తోపదేశము		... 0-4-0
గవదారాధనము		... 1-0-0
హస్యరత్నాకరము (ప్రసన్నానుష్ఠానము)		... 0-12-0
రెండు కలిపిన క్యాలికోబైండు		... 2-8-0
కృష్ణలీలామృతము నాలుగుభాగములుకలిసి క్యాలికోబైండు		... 10-0-0
ావిత్రీ చరిత్రము		... 0-5-0
ామనచరిత్రము		... 0-5-0
కుంతల చరిత్రము		... 0-5-0
్రపద భగవద్గీత		... 0-8-0
వాసుదాసు జీవితము (తు. కామాక్షమ్మ)		... 0-3-0
రామనామమాహాత్మ్యము		... 0-4-0
ంటిమిట్ట రఘువీరశతకము		... 0-4-0
ల్పగిరి రంగనాయక శతకము		... 0-4-0
క్తకల్పద్రుమ శతకము		... 0-4-0
ంకాయచిప్ప శతకము		... 0-4-0

పోతనరత్నములు క్యాలికో బైండు		... 1-12-0
,, రేపరుతో		... 1- 8-0
నుతిత్రయము		... 0- 4-0
బాలకహితచర్య		... 0- 9-0
కుమారహితచర్య		... 0- 9-0
కుమారీహితచర్య		... 0- 8-0
పతి		... 1- 0-0
సతి		... 0-12-0
గర్భిణి		... 1- 0-0
సులభవ్యాకరణము (1, 2, 3 భాగములు బైండు)		... 2- 4-0
హనుమంతుని చరిత్ర (1, 2 భాగములు)	ప్రతి 1కి	... 0- 7-0
సీతాదేవిచరిత్ర (1, 2, 3 భాగములు)	ప్రతి 1కి	... 0- 7-0
నలచరిత్ర		... 0- 7-0
రుక్మాంగదచరిత్ర		... 0- 7-0
ఆర్యకథానిధి 1 వ భాగము (నూతన ముద్రణము)		... 0- 8-0
,, 4 వ భాగము		... 0- 8-0
,, 5 వ భాగము		... 0- 8-0
నారీధర్మములు		... 0-10-0
హరిశ్చంద్ర చరిత్రము		... 0- 5-0
గురుపూజా విధానము		... 0- 3-0
గేయరామాయణము		... 0- 2-0
కోదండరామ మాహాత్మ్యము		... 1- 0-0
దేవాలయ తత్వము		... 0- 1-0
శ్రీ వాసుదాసస్వామి ఆసనపటములు ఒక్కొక్కటి		... 0- 1-0
శ్రీ వాసుదాసస్వామి ఉద్యోగము		... 0- 2-0
శ్రీ వాసుదాస కీర్తనలు (తృతీయముద్రణము)		... 1- 0-0
వందనశతి (దాసశేష కృతము)		... 0-
గోవిందదామోదర స్తోత్రము ,,		... 0- 5-
నుతిత్రయము, దండకత్రయము	ప్రతి 1కి	... 0-
కృష్ణమంజరి		... 0-
హరినామ మహిమా శతకము		... 0-
కోదండరామ సాక్షాత్కారము (త్రివర్ణము)		... 0- 4-
నారాయణద్వయమంత్రమూర్తి (ఫోటో)		... 0- 4-0